

РЕЦЕНЗИЯ

От: *проф. д.н. Таня Петрова Парушева*
Научна специалност „Икономика и управление (туризъм)”
Университет за национално и световно стопанство, София

Относно: конкурс за **професор** по *професионално направление 3.9. „Туризъм” (туристически ресурси и туристическо странознание)* в СУ „Св. Климент Охридски”.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „География на туризма”, в съответствие с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски” и решение на Факултетния съвет на Геолого-географски факултет, протокол № 1/17.01.2023 г. Публикуван е в Държавен вестник брой 100 от 16.12.2022 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса, съгласно Заповед № РД-38-80/09.02.2023 г. на Ректора на СУ и видоизменяща заповед № РД-38-100/22.02.2023 г. на Ректора на СУ.

2. Информация за кандидата в конкурса

Доц. д-р Вера Кирилова Николова е единствен кандидат в конкурса. Тя завършва полувисше образование в Учителски институт „Дичо Петров”, Смолян, специалност „Учител по география и история” (1979 – 1982 г.). Продължава обучението си в СУ „Св. Климент Охридски” и придобива квалификация „Магистър” по „География на стопанските отрасли и комплекси” (1982 – 1990 г.). Защишава дисертационен труд на тема: „Културни традиции и религиозна обредност – ресурс за развитие на културен туризъм в Смолянска туристическа дестинация” и получава ОНС „доктор” (2007 г.).

Доц. д-р Николова започва научната си кариера в Педагогически институт „Дичо Петров”, Смолян, продължава в ПУ „Паисий Хилендарски”, филиал Смолян и СУ „Св. Климент Охридски”. Последователно заема академичните длъжности асистент – 1995 г., старши асистент – 1999 г. и главен асистент – 2004 г. От 2014 г. до момента е доцент в катедра „География на туризма” към СУ „Св. Климент Охридски”.

Доц. д-р Николова е била преподавател и в други университети в страната – Европейски колеж по икономика и управление, Пловдив; ФИФ на ПУ „Паисий Хилендарски“; ВУАРР – филиал гр. Пазарджик. Упражнява експертна и консултантска дейност в публични институции – Българска асоциация на експертите в туризма, Комисия за придобиване на национален сертификат за „Екскурзовод” към Министерството на туризма, Национална комисия по организиране и провеждане на Олимпиада по „География и икономика” към МОН. Владее руски и френски език.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

3.1. Изпълнение на количествените изисквания

Кандидатът в конкурса доц. д-р Вера Николова отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност „професор”, съгласно ЗРАСРБ (чл. 29).

- Има придобита ОНС „доктор” по научна специалност 01.08.14. „География на рекреацията и туризма”, (диплома № 31889/20.12.2007 г., ВАК при МС на РБ).

- Заема академичната длъжност „доцент” в СУ „Св. Климент Охридски” от 09.06.2014 г. (Удостоверение за академична длъжност „доцент” № СУ 2014-151/03.07.2014 г., СУ „Св. Климент Охридски”; Удостоверение № 14/10.01.2023 г. от отдел „Човешки ресурси” на СУ „Св. Климент Охридски”).

- Представя публикуван монографичен труд, който не повтаря публикациите за придобиване на ОНС „доктор” и за заемане на академичната длъжност „доцент”.

- Има други оригинални научноизследователски трудове и публикации, които не повтарят представените за придобиване на ОНС „доктор” и за заемане на академичната длъжност „доцент”.

- Отговаря на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ.

- Няма доказано по законоустановения ред плагиатство в научните трудове.

➤ Кандидатът в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор” в СУ доц. д-р Вера Николова преизпълнява минималните национални изисквания, съгласно ЗРАСРБ (чл. 2б) и Правилника за приложението му. Тя реализира 959,69 точки по групи от показатели А+В+Г+Д+Е, при изискуеми 550.

3.2. Изпълнение на качествените изисквания

Доц. д-р Вера Николова е утвърден изследовател с приноси в националното и международното развитие на знанието. Свидетелство за това е развитото от нея ново направление в туристическата наука, участие в национални и международни бизнес проекти и научни журита в СУ и други университети в страната.

Кандидатът в конкурса е утвърден лектор с принос в преподавателското, учебното и педагогическото развитие. Тези качества се проявяват при провеждането на занятията в СУ и други университети, разработването на нови учебни курсове и учебници на значимо академично равнище, участието като лектор в кръгли маси и научно-практически семинари.

Професионалните постижения на доц. д-р Вера Николова получават обществено признание в практиката. Показателни са участията ѝ в жури на Националния конкурс “Read and Travel” – Велико Търново; Международна научна конференция „Съвременният туризъм – традиции и иновации”.

Кандидатът в конкурса има принос към утвърждаването на доброто име на СУ, чрез участието си в национални и международни научни форуми; като член на организационни комитети на международни и национални конференции и четения, организирани от ПУ „Паисий Хилендарски”, филиал Смолян; участие в работна група по създаване на Национална стратегия за екотуризъм, за екорегиян Западни Родопи; член на редакционната колегия на Сборник с доклади от Юбилейна научна конференция „Науката, образованието, времето, като грижа”.

➤ *Кандидатът в конкурса доц. д-р Вера Николова съответства на качествените изисквания за заемане на академичната длъжност „професор”.*

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Учебно-преподавателската натовареност на доц. д-р Вера Николова надхвърля необходимия минимум, съгласно Правилника за учебната дейност на СУ (Справка 15.1. за натовареността). Тя води лекции и упражнения пред студентите от ОКС „бакалавър” (редовно обучение) по учебните дисциплини „Туристически ресурси”, „Световни туристически региони и дестинации”, „Развитие и актуални проблеми на туризма в България”, „Специализирани видове туризъм”. Титуляр е на лекционни курсове в магистърски програми (задочно обучение) по „Туристически ресурси”, „Световни туристически региони и дестинации”, „Разработване на туристически продукти и атракции”.

Доц. Николова разработва и въвежда учебни курсове, признати в СУ. Има сериозен принос към създаването и актуализирането на учебната

документация на специалността. Автор е на учебни програми в ОКС „бакалавър” за специалност „Туризъм” и за магистърските програми по „Управление на туристически дестинации”, „Културен туризъм”, „Екотуризъм” и „Туризъм” (за неспециалисти).

В преподавателската си дейност доц. д-р Вера Николова прилага иновативни и интерактивни методи на преподаване. Редовно актуализира и обогатява учебния материал. Осъществява активна работа със студентите. Тя организира изследователската им дейност в рамките на задължителни учебни практики; организира и ръководи студенти от бакалавърска степен по създаване на анимационни културни програми за световни туристически дестинации. Научен ръководител е на над 30 успешно защитени дипломни работи (Справки 15.3 и 15.4). Получава висока оценка в анкетите на студентите. Създава контакти между туристическия бизнес и студентите от специалността.

➤ *Доц. д-р Вера Николова има богат преподавателски опит. Притежава висока степен на подготовка за заемане на академичната длъжност „професор”. Академичната компетентност на кандидата съответства на спецификата на конкурса.*

5. Обща характеристика на представените научни трудове

5.1. Основни направления в изследователската дейност

Доц. д-р Вера Николова участва в конкурса за професор с 24 публикации. Предложената за рецензиране научна продукция включва:

- 1 хабилитационен труд – монография – в съавторство;
- 1 монография, която не е представена като основен хабилитационен труд – в съавторство;
- 1 доклад, публикуван в научно издание, реферирано и индексирано в световноизвестни бази данни с научна информация – в съавторство;
- 12 статии и доклади, публикувани в нереперирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 7 в съавторство и 5 самостоятелни;
- 5 студии, публикувани в нереперирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 4 в съавторство и 1 самостоятелна;
- 3 публикувани глави от колективни монографии – в съавторство;
- 1 публикуван университетски учебник или учебник, който се използва в училищната мрежа – в съавторство.

От всички, представени в конкурса публикации 5 са на английски език (20.8%) и 4 са издадени в чужбина. Кандидатът впечатлява с високото качество на научните трудове.

Изследователската дейност на доц. д-р Вера Николова е концентрирана в 3 основни тематични направления:

1. Проучване развитието на специализирани видове туризъм в България – ресурси, състояние, проблеми, перспективи (№№ В 3.1.; Г 4.1.; Г 6.1.; Г 7.2.; Г 7.3.; Г 7.6.; Г 7.7.; Г 7.8.; Г 7.9.; Г 7.10.; № Г 9.2.; Г 9.3. Г 10.2.; Г 10.3.; Г 11; Е 20).

2. Проучване и анализиране на туристическото предлагане и туристическото търсене на регионално и локално ниво (№№ Г 7.4.; Г 7.12.; Г 9.1.; Г 9.5.; Г 10.1.).

3. Проучване на туризма в големи туристически дестинации на държавно и регионално ниво (№№ Г 7.1.; Г 10.2.; Г 10.3.).

Качествата на доц. д-р Вера Николова като учен-изследовател се потвърждават от нейната работа по научноизследователски проекти. Кандидатът за заемане на академичната длъжност „професор” е била ръководител на 1 национален научен проект. Взела е участие в 8 национални и 3 международни научни проекта.

Доц. д-р Вера Николова е избрана за научен ръководител на 3 докторанти. Една е защитила успешно дисертационния си труд и е придобила ОНС „доктор”.

Представила е доказателства за цитируемост. Има установени 1 цитирания в научно издание, реферирано и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация; 26 – в монографии и колективни томове с научно рецензиране и 6 – в нерепериранни списания с научно рецензиране.

5.2. Научни и научно-приложни резултати

Получените научни и научно-приложни резултати могат да бъдат обобщени, както следва:

- Обогатено е научното познание за синергията между културата и туризма. На база на проведено емпирично проучване е направена типология на туристическите атракции, основани на културното наследство. Систематизирана е информация, свързана с управлението, мониторинга и финансирането на атракциите.

- Кулинарните традиции и практики, и приготвянето на хранителни продукти са разгледани като част от културното наследство на народите. Анализирани са състоянието и предлагането на продукти на кулинарния туризъм на част от територията на страната. Въз основа на емпирично проучване са обобщени модели за развитие на кулинарни дестинации в българските условия.

- Определено е мястото и значението на балканските страни за развитието на туризма в региона, като е поставен акцент върху някои специфики на туристическото търсене и предлагане. Посочени са

възможностите за развитие на креативния туризъм в България. Изяснено е влиянието на местната структура върху развитието на туризма в област Смолян, проблемите и перспективите за бъдещо развитие.

- Проучени са добрите практики за развитието на туризма в Западните Родопи, които отговарят на изискванията за устойчивост на околната среда. Кулинарните празници и фестивали са представени като елемент на продукта на кулинарния туризъм в България. Открито е значението на културните мотиви в решението за посещение на дестинацията.

5.3. Оценка на реабилитационния труд - монографията

Висока оценка заслужава реабилитационният труд *Николова, В. и колектив. (2021). Между културата и туризма: туристическите атракции, основани на културното наследство. Унив. изд. „Св. Кл. Охридски”. ISBN 978-954-07-5167-2 (електронно издание)*. Разработката решава съществен научен и научно-приложен проблем. В монографията е извършен задълбочен теоретичен анализ на туристическите атракции, основани на културното наследство. Изследвани и представени са добри практики на тяхното устойчиво управление и финансиране. Монографичният труд допълва теоретичните и практико-приложните знания в специализираната туристическа литература. Разработката е ценна и за заинтересованите кръгове от туристическия бизнес.

6. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В творческата продукция на кандидата ясно се открояват следните значими приноси:

Първо, изследван е културният туризъм на местно, регионално и национално ниво. Анализирани са особеностите на културно-историческите атракции и възможностите за създаване на туристически продукти, на базата на културното наследство. Поставен е акцент върху квалификацията на заетите, като важен проблем за решаване от културните и бизнес институции.

Второ, изследователският интерес е насочен към традициите, обичаите и обредността, като е изследвано развитието на кулинарния и креативния туризъм в България. Проучено е развитието на еко туризма във всички планински територии на страната. Вниманието е фокусирано върху прилагането на Европейската система от индикатори за устойчиво туристическо развитие в Дунавското крайбрежие и София.

Трето, определени са особеностите на търсенето и предлагането в трансгранична среда – южната част на Родопите в обхвата на Смолянска област. Специално място е отделено на някои специфики, проблеми и перспективи за развитие на туристическото търсене и предлагане. Разгледани

са конкретни иновативни продукти на туристическото предлагане в градските условия на столицата, с потенциал за бъдещо развитие.

Четвърто, анализирано е развитието на Балканските дестинации като модел за регионално туристическо развитие. Разгледани са политиките и мерките, породени от пандемията от COVID-19 в световните туристически дестинации и в национален аспект. Разработени са модели за регионално туристическо развитие и преодоляване на кризисни ситуации.

7. Критични бележки и препоръки

Нямам бележки към учебно-преподавателската и научноизследователската дейност на доц. д-р Вера Николова. Бих препоръчала в бъдеще да продължи изследванията си по кулинарен туризъм и в други региони на страната.

8. Лични впечатления

Познавам доц. д-р Вера Николова от 2005 г. в качеството ѝ на преподавател в ПУ „Паисий Хилендарски”, филиал Смолян, а после и в катедра „География на туризма” на СУ „Св. Климент Охридски”. Тя се отличава с етичност и толерантност, отговорност към поставените задачи и стремеж към непрекъснато развитие и самоусъвършенстване. Ползва се със заслужено уважение сред академичната общност и студентите.

9. Заключение

Кандидатурата на доц. д-р Вера Николова за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор” съответства на нормативните изисквания, съгласно ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”. Тя притежава безспорни достойнства като преподавател и изследовател, с доказани приноси в научната специалност на конкурса.

Ясно заявявам своята **положителна оценка „ЗА”** единствения участник в конкурса за професор. С пълна убеденост гласувам **доц. д-р ВЕРА КИРИЛОВА НИКОЛОВА** да бъде избрана и заеме академичната длъжност **„професор”** по **професионално направление 3.9. „Туризъм”** (туристически ресурси и туристическо странознание) в катедра „География на туризма” към „Геолого-географски факултет” на СУ „Св. Климент Охридски”.

София,
03.03.2023 г.

Рецензент:
(проф. д.н. Таня Парушева)